

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО
ТОВАРИСТВА
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**РОЗВИТОК ГЕОГРАФІЧНОЇ ДУМКИ
НА ПІВДНІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПОШУКИ**

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
присвяченої 50-річчю Мелітопольського відділу
Українського географічного товариства

(27-28 вересня 2006 року)

Мелітополь, 2006

УДК 911.1 (477.7)
ББК 26.8 (4 Укр. 7)

Розвиток географічної думки на півдні України: проблеми і пошуки: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Мелітопольського відділу Українського географічного товариства (27-28 вересня 2006 року). – Мелітополь: «Видавництво Мелітополь», 2006. – 271 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Аносов І.П. – д. пед. н., професор (голова)

Воровка В.П. – к.геогр.н., доцент (заступник голови)

Арабаджи О.С. – к.геогр.н., доцент

Даценко Л.М. – к.геол.-мін. н., доцент

Денисюк Г.І. – д. геогр. н., професор

Зеленська Л.І. – д.пед.н., професор

Левада О.М. – к. геогр. н., доцент

Левада О.В. – к. геогр. н., доцент

Марченко О.А. – к.геогр. н., доцент

Пилипенко І.О. – к.геогр.н., доцент

Мельничук А.Л. – к.геогр.н., доцент

Непша О.В. - асистент

Відповідальний за випуск – ст. викл. Н.М. Барабоха

Рекомендовано до друку Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету (протокол № 1 від “ 8 ” вересня 2006 р.)

У збірнику вміщені наукові, історико-географічні, навчально-методичні праці викладачів, науковців, аспірантів, магістрантів, у яких висвітлюються історичні аспекти розвитку, сучасні проблеми і перспективи географічних досліджень на півдні України. Опубліковані статті оприлюднені на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Розвиток географічної думки на півдні України: проблеми і пошуки”, яка присвячена 50-річчю з дня утворення Мелітопольського відділу Українського географічного товариства.

Тексти доповідей подані в авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, добір, аналіз і точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

©Мелітопольський державний педагогічний університет
©Мелітопольський відділ Українського географічного товариства

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ВНЕСОК ВЧЕНИХ-ГЕОГРАФІВ У РОЗВИТОК ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНУ

АЛЕКСЕЕВ А.Н. Начало пути Мелитопольского отдела Украинского географического общества.....	3
ВОРОВКА В.П. До 45-річчя природничо-географічного факультету МДПУ.....	10
ДАЦЕНКО Л.М. та ін. Історія становлення кафедри фізичної географії.....	19
АРАБАДЖІ О.С., БАРАБОХА Н.М., МАЦЕНКО А.Л. Кафедри географії України та краєзнавства МДПУ – 10 років.....	23
САЖНЕВА Н.М. Кафедра економічної і соціальної географії та методики викладання географії (історичний нарис).....	30
ШИЛОВА Л.Г. Научные исследования Мелитопольского отдела географического общества Украины 50 лет назад.....	33

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ ФІЗИКО- ГЕОГРАФІЧНІ ТА ГЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

ВЕРХОВЦЕВ В.Г. Оценка безопасности объектов газотранспортной системы на основе неотектонических Критериев (на примере Керченского терминала по перевалке сжиженных углеводородов).....	36
ГЛУЩЕНКО Ю.И. Некоторые аспекты состояния природной среды Керченского полуострова в мезолит-античный период и её изменение человеком.....	42
ДАЦЕНКО Л.М. Геологічні умови місцезнаходжень залишків вівіпарид в алювіальних відкладеннях верхнього кайнозою Причорномор'я і кореляція пізньокайнозойських континентальних відкладень.....	48
ДЕНИСИК Г.І., ЧИЖ О.П., БОНДАР В.В. Антропогенізація степу України.....	51
КОЗИНСЬКА І.П. Вплив гірничопромислових комплексів на навколишнє природне середовище Кіровоградщини.....	55
ПРОХОРОВА Л.А. До питання про моніторингові дослідження здоров'я населення в урбанізованих геосистемах.....	59

СИТНИК О.І. Передумови антропогенних змін клімату міжзонального екотону правобережного лісостепу і степу України.....	64
ТАМБОВЦЕВ Г.В., ТАМБОВЦЕВА Г.Т. Типологія регіональних фізико-географічних одиниць рівнинної частини України.....	68
ХОДОСОВЦЕВ О.Є. Перспективи використання фітокліматичного аналізу в географії лишайників.....	71
ЧОРНИЙ С.Г. Антропогенна енергія як кількісний критерій оцінки величини впливу людини на агроландшафт.....	74

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНІ ТА СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

БАРАБОХА П.А. Проблемно-символическое тестирование качества географических знаний и умений.....	80
БАРАБОХА О.П. Пути совершенствования системы образования Украины.....	83
БОГАДЬОРОВА Л.М. Чинники та фактори функціонування особистих господарств населення.....	85
АРАБАДЖІ О.С., ЛЕВАДА О.М., МАЦЕНКО А.Л., ЛЕСУШИНА О.А. Тенденції розвитку ринку праці Запорізької області.....	89
ВЕРХОВЦЕВА О.В. Газова промисловість України: суспільно-географічні особливості розвитку.....	95
ИВАНОВА В.М. Возможности снижения отрицательного влияния рыбного хозяйства на окружающую среду в прибрежной зоне Азовского моря.....	102
КОЗЛОВЕЦЬ А. Взаємозв'язки між етнічним складом населення Херсонської області та його статеві-віковою структурою.....	105
КУКСА Н. Потенціал розвитку малих міст Запорізької області.....	109
ПИЛИПЕНКО І.О., МАЛЬЧИКОВА Д.С., ПИЛИПЕНКО В.Д. Правило Зіпфа – Медведкова на прикладі міст Запорізької та Херсонської областей.....	112
МЕЛЬНИЧУК А.Л. До питання формування східної межі європейського суспільства.....	116

ОНІЩУК В.П. Аналіз місця автономної республіки Крим в етнічній структурі України.....	122
ПИЛИПЕНКО І.О. Суспільно-географічна периферія Запорізького та Херсонського пограниччя.....	126
ПІДГРУШНИЙ Г.П. Функціонування промислового виробництва як чинника техногенної небезпеки життєдіяльності населення регіонів країни.....	129
САЖНЄВА Н.М., АРСЕНЕНКО І.А., ДОНЧЕНКО Л.М. Використання рекреаційного потенціалу Приазовського району Запорізької області.....	131
САРКІСОВ А.Ю. Просторові особливості рівня життя населення Херсонської області.....	134
СЕРДЮК А.М., СКРИПНИК Н.Я. Інфраструктурна забезпеченість та її значення для розвитку туристично-рекреаційного комплексу.....	139
СМАЛЬ І. Україна в контексті сучасних інтеграційних процесів: географічний вимір.....	141
СМИРНОВ І.Г. Міжнародна логістика як чинник євроінтеграційної стратегії України: освітньо-географічний контекст.....	148
ДОНЕЦЬ І.А. Проблеми якості питної води м. Запоріжжя.....	154
СТЕЦИШИН М.М., МАЦЮРА М.В., НЕПЩА О.В., ЗАВЯЛОВА Т.В. Еколого-економічні проблеми агропромислового природокористування на півдні України.....	156
ЧИРКОВА Т.А. Особливості етнічної структури півдня України.....	159

РОЗДІЛ 4. ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНУ

БУРЛАКА Є.В. Топографічні описи півдня України кінця XVIII – початку XIX ст.....	164
ЗЕЛЕНСЬКА Л.І. Історико-географічні дослідження регіону: напрями, постаті, перспективи (на прикладі Дніпропетровщини).....	171
КРЫЛОВ Н.В. Молочанские меннониты и лесоразведение в Запорожском Приазовье.....	174
МАШКОВА О.В. Поняття якості життя в історичному Аспекти.....	179

	ВОРОВКА В.П., МАРЧЕНКО О.А., НЕПША О.В.	
79	Природовідтворення як пріоритет збереження степового ландшафту України.....	233
185	БОЙКО М.Ф., БОЙКО П.М. Території та об'єкти природно-заповідного фонду в екомережі Херсонщини.....	242
	КОЛОМІЙЧУК В.П. Фіторізноманіття меридіональних річкових екокоридорів Північного Приазов'я.....	245
	МАЦЮРА М.В., СТЕЦІШИН М.М., НЕПША О.В., ЗАВ'ЯЛОВА Т.В. Сучасні шляхи вирішення проблеми збереження малих річок Запорізької області.....	253
88	ОРЛОВСЬКА Т.О., ОРЛОВСЬКА Н.А. Екологічний моніторинг Запорізького краю.....	256
91		
94	ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	260

Енергетичної стратегії України до 2030 року. – К.: Наук. думка, 2002. 3.
 Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1996. – 231 с. 4. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Газові родовища та газотранспортна система України

ВОЗМОЖНОСТИ СНИЖЕНИЯ ОТРИЦАТЕЛЬНОГО ВЛИЯНИЯ РЫБНОГО ХОЗЯЙСТВА НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ В ПРИБРЕЖНОЙ ЗОНЕ АЗОВСКОГО МОРЯ

В.М. Иванова

Мелитопольский государственный педагогический университет

Реабилитация удовлетворительного состояния водных экосистем бассейна, их продуктивности и поддержание биоразнообразия растительного и животного мира - важная задача ближайшей перспективы при комплексном управлении прибрежной зоной, включая решение насущных проблем рыбного хозяйства. Единственный выход из создавшегося положения - вести такое управление эколого-хозяйственным комплексом прибрежной зоны, когда принимаются наиболее эффективные экономические и политические решения, минимизирующие экологический ущерб, с одновременным утверждением и

реализацией компенсационных мероприятий. И в таком комплексном подходе совершенно однозначно видится роль рыбного хозяйства как отрасли, одной из наиболее заинтересованных в благоприятном состоянии окружающей среды, целостности водных экосистем и их биоты, отрасли, которая не может успешно развиваться при деградирующей под воздействием антропогенного фактора сырьевой базе. И это определяет рыбное хозяйство в качестве защитника состояния окружающей среды по сравнению с другими пользователями природных ресурсов и отраслями экономики.

С другой стороны, рыбное хозяйство - это такая же отрасль экономики, благополучие которой зависит от объема добытого (или произведенного) в водных экосистемах исходного сырья - биоресурсов. Уже это само подразумевает активное воздействие рыбного хозяйства на окружающую среду.

Минимизация ущерба окружающей среде от рыбного хозяйства возможна при выполнении следующих основных принципов и условий, которые должны учитываться при развитии отрасли в перспективе:

- объемы планируемых мероприятий не должны превышать допустимую экологическую емкость и нарушать целостность водных экосистем;

- изъятие промысловых ресурсов не должно нарушать воспроизводственный потенциал составляющих их популяций, соотношения видов и биоразнообразия экосистем в целом;

- должны быть разработаны эффективные виды промыслового вооружения и способы лова для селективного промысла, когда может облавливаться только один определенный вид биоресурса в определенном состоянии (с характеристиками для выпуска наиболее качественной пищевой или иной продукции);

- загрязнение окружающей среды любыми судами, предприятиями, хозяйствами (в том числе производственного профиля) отрасли должно быть исключено за счет реализации принципов применения безотходных технологий как добывающих, так и перерабатывающих морских и береговых производств, безусловного соблюдения санитарных норм и правил, исключая отрицательное влияние рыбохозяйственного сектора на прибрежные морские экосистемы;

- компенсационные, реабилитационные, мелиоративные мероприятия, направленные на возмещение ущерба, восстановление и улучшение состояния водных экосистем, поддержание или увеличение их продуктивности, сохранение биоразнообразия должны являться обычной составной частью любого проекта развития отрасли;

- создание эффективных органов государственного контроля и согласование мер наказания за нарушение утвержденных Правил ведения хозяйства в прибрежной зоне.

Несомненно, современный уровень знания вообще, развития экологической и рыбохозяйственной науки в частности, не может обеспечить требуемое качество и глубину решений по вышеперечисленным проблемам. Следовательно, дальнейшее развитие эколого-хозяйственного комплекса прибрежных зон и рыбохозяйственной отрасли в том числе, системы управления этим комплексом невозможно без соответствующего научного, информационного и другого обеспечения. Что и определяет роль научно-технического прогресса в решении проблем комплексного управления прибрежными зонами, в том числе и по минимизации ущерба состоянию водных экосистем, их биоте и биологическим ресурсам. Указанные выше общие принципы потребуют многих частных решений при их реализации, более того - длительного и поэтапного осуществления системы программных комплексных мер, и в первую очередь учитывающих часто взаимоисключающие интересы ряда отраслей. В качестве примера можно привести, что развитие промышленной марикультуры, без сомнения, будет находиться в конфликтных отношениях с рекреацией, индустрией туризма и отдыха, несмотря на то, что все эти виды деятельности требуют сходного качества состояния природной среды, особенно водных ресурсов.

Прибрежная зона Азово-Черноморья подпадает под юрисдикцию ряда суверенных государств и в этой связи возникает необходимость согласованных международных акций по комплексному управлению прибрежными зонами, в том числе по проблемам рыбного хозяйства.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Ворович И.И., Воловик С.П., Макаров Э.В. Проблемы Азовского моря. - Изд. Сев. Кавк. Научн. центра высшей школы, 1977. - №2. - С. 37.
2. Левковский С.С. Водные ресурсы Украины: Использование и охрана. -К., Вища школа. Главное изд-во, 1979. - 20 с.
3. Давидов О.В. Морфология та розвиток

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ МІЖ ЕТНІЧНИМ СКЛАДОМ НАСЕЛЕННЯ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЙОГО СТАТЕВО-ВІКОВОЮ СТРУКТУРОЮ

А. Козловець
Херсонський державний університет

Постановка проблеми в загальному вигляді. Населення Херсонської області має досить широкату етнічну структуру, яка з часом постійно змінюється. Етноси мають свій менталітет, свої традиції, свої особливості побуту й сімейного життя, і дія цих особливостей накладає свій відчутний відбиток на такий процес, як природний рух населення [3]. Останній же пов'язаний з таким досить важливим і для економіки, і для соціального розвитку показником, як стан статево-вікової структури етносів.

Аналіз досліджень та публікацій. Серед дослідників геодемографічних процесів, що відбуваються на території Українського Причорномор'я слід назвати Яворську В.В., [4] в працях якої дана загальна характеристика даних процесів. Дослідженням особливостей природного руху населення серед різних етносів займалося досить мало науковців, але праці таких вчених, як Джаман В. О. [1] та інших свідчать про те, що національний склад населення території має вплив на особливості природного руху населення даної території й на всі показники й процеси, з ним пов'язані.

Постановка мети і завдань дослідження. Основна мета даного дослідження – виявити взаємозв'язки між етнічним складом населення території області та його статево-віковою структурою.

При проведенні роботи перед нами постали такі завдання:

- 1) проаналізувати літературні джерела з даної тематики;
- 2) проаналізувати статистичні дані та визначити наявність та ступінь взаємозв'язків між показниками статево-вікової структури та кількістю представників найбільших етнічних груп населення.

Виклад основного матеріалу. В ході дослідження було здійснено аналіз статистичних даних по населенню Херсонської області. Нами було використано наступні показники: частка жінок